

# GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —  
Stane za celo leto 12 lir, za pol  
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto IV.

Štev. 10

:: Upraviteljsko in uredništvo ::  
V GORICI, CORSO VERDI ŠT. 37  
Rokopisi se ne vračajo ::

## VSEBINA:

Črne bukve našega kmečkega stanu.  
**Živinoreja in živinozdravništvo:** Krmljenje in negovanje novorojenčkov živinozdravnik dr. Ravnik; Spored za splošno pregledovanje bikov, namenjenih za javno spuščanje v tolminskem govedorejskem okrožju.

**Mlekarstvo:** Naše mleko in tržaški trg (inž. Rustja).

**Sadjarstvo:** Pravilno sajenje dreves (Just Ušaj); Suhe češplje; Shranjevanje sadja za zimo\* (B. Skalicky, Grm); Za povzdigo sadjarstva na Goriškem; Obrezovanje breskev.

**Vinogradništvo in kletarstvo:** O oskrbovanju mladega vina do prvega pretakanja (Just Ušaj); Kako uporabljamo Babotov sladkomer (P. Vallig).

**Poljedelstvo in vrtnarstvo:** Prevelika količina umetnih gnojil se ne izplača; Koristi sejalka; Orajte v jeseni; Pobelitev zelene (šelne).

**Čebelarstvo:** Jesenska opravila v čebelnjaku (dr. J. Ličan).

**Zadružništvo:** Nekaj za naše posojilničarje; odplačevanje posojil; odplačevanje obresti; Naše zadruge; Mlekarne in dohodninski davek; Zadružno gibanje v Rumuniji in Nemčiji.

Vprašanja in odgovori.

**Gospodarski koledar:** Kmetovalec v oktobru (in drugo).

**Tržni pregled:** Sadna letina v Svici.

**Gospodarski drobiž in razno:** Ribolovne pravice v naših pokrajinah (dr. T.) Kje popijejo največ vina?

Oglas upisivanja v praktično poljedelško šolo u Pazinu.

## Urednik pravi:

Dragi F. M.: Nisem mogel priobčiti, ker je rubrika več kot polna. Je stavljen in pride na vrsto. Pošlji še kaj! Si li dobil naročeno?

Vse sotrudnike vljudno prosim, da mi pošljejo gradivo za novembrovo številko vsaj do 25. oktobra.

## Mali oglasi

Oglasi pod tem naslovom slanejo za vsako besedo 20 stotink, najmanj pa 5 Lir za priobčitev v eni številki, za več števil po dogovoru. Oglasi se sprejemajo pri upravi vsak delavnik od 9. do 12.

## TOMAŽEVA ŽLINDRA.

Sedaj je čas za gnojenje senožeti s tomaževo žlindro, ki je letos sicer precej draga, a kljub temu vredno gnojilo.

Kdor jo je naročil ali jo želi vzeti, naj se javi pri

ZADRUŽNI ZVEZI V GORICI

Corso Verdi 37 (lastna hiša).

Žlindra je že v skladišču.

## SEMENSKA PŠENICA.

Italijanska in nemška semenska pšenica, kakor tudi vsa umetna gnojila se dobijo pri

ZADRUŽNI ZVEZI V GORICI.

## Semenska ajda.

Prosimo vse one kmetovalce, ki so kupili pri podpisani semensko ajdo da bi sporočili, kako so bili z njo zadovoljni. Poročila rabimo za znanstveno ugotovi-

## Zadruga!

Vse potrebne tiskovine in mape za menice dobite pri „Zadružni Zvezi“, v Gorici.

### Cena oglasom.

Stran	1 šte.	6 šte.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
$\frac{1}{2}$	60 „	200 „	300 „
$\frac{1}{4}$	40 „	120 „	180 „
$\frac{1}{8}$	25 „	65 „	100 „

TELEFON: Sporočamo vsem članicam, da imamo upeljan telefon št. 283.

Zadružna Zveza v Gorici.

## Domača kavarna „Caffè Adriatico“

GORICA — Na Travniku — GORICA  
Shajališče deželanov. — Solidna postrežba. Tu in inozemski časopisi.  
— Za obilen obisk se priporočata  
Nadi g - P ečenko, lastnika.

Za novoporočence

### Skladišče tkanin

Corso Verdi šte. 1

Volнено blago, bombaževine, tkanine, odeje, tržli, (dvonitnik) volнено blago za moške in ženske.

Podružnica: =====

### Via Carducci (Gosposka ul.) 11

Izdelano perilo za moške in ženske, laneno platno in bombažasto, popolne bale, preproge iz baržuna, linolej. —

Vse blago je po nizkih cenah.

# Ugodna prilika za nabavo

~~~~~

**Arturo de Rossi - Gorica**

~~~~~  
Telefon 276  
~~~~~

~~~~~

Stiskalnice (preše),  
mline za grozdje,  
pluge, ter druge  
kmetijske stroje

se dobe pri

**M. Brezigar & Sin**

Gorica Via Carducci št. 19  
(prej Gosposka ulica)  
**v dvorišču.**

# GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —  
Stane za celo leto 12 lir, za pol  
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

**Leto IV. Štev. 10**  
**Oktober 1925**

:: Upravištvo in uredništvo ::  
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37  
:: Rokopisi se ne vračajo ::

## Črne bukve našega kmečkega stanu.

Neko knjigo s podobnim naslovom je spisal ranjki dr. Krek, gotovo največji prijatelj in dobrodelnik slov. ljudstva. Dr. Krek je bil oni, ki je ustvaril naše posojilnice, rešiteljice kmeta iz kremenpljev vaških oderuhov. Dr. Krek je bil oni, ki je širil idejo združništva vseh povsod, med živinorejci in vinogradniki, med lastniki gozdov in planin. Tudi delavca ni pozabil dr. Krek, ker je prvi začel s strokovnimi organizacijami delavstva in je delavstvu ustanovil v Ljubljani zadružno, ki naj bi vsakemu članu pripomogla do lastne, sicer majhne, a udobne hišice. Pa pustimo to.

Marsikateri naš kmetovalec je danes zapisan v črnih bukvah. Te črne bukve pa niso one, iz katerih se učijo duhovniki, kot pravijo stare babjeverke. Črne bukve, v katerih so zaisani mnogi naših kmetovalcev se nahajajo v bankah. Oni kmet, ki je zalezal v te črne bukve, ostane vedno tam do svoje smrti. Rešiti se ne more ali vsaj zelo, zelo težko.

Da lezejo naši ljudje k bankam je najboljši dokaz to, da se podružnice raznih bank množe kot gobe po dežju in da se nahajajo danes že v vsakem večjem kraju. Kaj pa naj delajo banke tam, ako ne različnih poslov z našim revnim kmečkim ljudstvom? Banke niso zato, da pomagajo kmetu, da mu dajejo po ceni kredit, pač pa zato, da več zaslužijo in da morejo izplačati čim višjo dividendo kapitalistu-akcionarju banke.

Zakaj pa lezejo naši ljudje k bankam? Saj vedo, da morajo plačati tam višje obresti kot pri domači posojilnici. Mislimo, da je danes malo več naših kmetov,

ki mislijo, da je 7% bančnih obresti ravno toliko kot 7% pri posojilnici; vsakdo ve, da pride k 7% bančnih obresti še provizija banke, potem drugi stroški za obnavljanje menic vsake štiri mesece, itd. itd., vsled česar pride obrestna mera na 10 in tudi 12%. Torej obrestna mera ne vleče naših ljudi k banki. Kaj pa?

Mnogi naši ljudje bi se sramovali pred drugimi sovaščani, ako bi ti vedeli, koliko so dolžni. Ako bi si sposodili denar pri posojilnici, bi vedel zato odbor, ako vzamejo denar pa pri banki, navadno tega ne ve nobeden iz domače vasi.

Tak sram je nesmiseln. Biti ubog, ni nobena sramota, po neumnosti zapravljati trde žulje, to je največja sramota. Kdor je vzel posojilo in denar pravilno obrnil, tak je lahko ponosen; posojila pa ne sme vzeti drugače, kot če hoče denar pravilno obrniti v svojem gospodarstvu.

In kaj pravijo črne bukve našega kmeta? Pravijo, da ako se bodo naši kmetovalci še nadalje tako zadolževali pri bankah, da bo prej ali slej lastnik kmetovalčevega premoženja banka, kmet pa njen kolon.

Kmetje, ne pišite tudi te strani črnih bukvev. Posojilnica je rešila kmeta kremenpljev vaškega oderuštva, posojilnice se moramo okleniti tudi danes! One agente pa med našim ljudstvom, ki delajo reklamo za banke in posredujejo »za primerno provizijo« posojila pri banki, izpljunite iz svoje srede. To so taki, ki hočejo živeti od Vaših žuljev. Mnogo pijavk je srkalo v zadevi vojne odškodnine, take pijavke so tudi ti agentje. Ne hodite jim na limanice!



## Živinoreja in živinozdravništvo

### Krmljenje in negovanje novorojenčkov.

Takoj po porodu se pretrga popkovina, ki je vezala doslej zarodek z materinim telesom. Rana na popku se navadno sama zaceli; slabih posledic ni opaziti niti tedaj, če se popkovina narahlo prereže ter, če ni kužila v bližini. Toda včasih se ta popkovina le s težavo odtrga, ker je vlaknato vezivo bolj trdno kot sicer. V takem slučaju je treba popkovino prerezati z nožem, da se prepreči nategovanje in vnetje, nato se podveže preostali del popkovine z razkuženo vrvice, tri prste od telesa ali pa naj se vsaj namaže odprto rano s katramom, jodovo tinkturo itd.

Razumljivo je, da morata biti nož in vrveca čista in razkužena n. pr. v lizolovi raztopnini (1%) ali pa v vreli vodi. Nesnažno orodje bolj škoduje kot koristi!

Ko polize mati mladiča ali pa če je že suh vsled drgnjenja, se ga spravi k vimeanu, kjer dobi prvo takozvano kolostralno mleko (mlezivo), ki služi kot odvajalno sredstvo za odpravo lepljivih snovi nahajajočih se v črevu.

Pripeti se, da se krava, kobilica i. dr. malo ali nič ne zmenijo za svoje potomstvo, da sploh ne pustijo mladiča k vimenu ali ga celo udarjajo, suvajo ali grizejo. To so deloma ščegetljive prvesnice, ki po lahki kazni postanejo takoj krotke in ubogljive, deloma pa so to živali z navajeno, neozdravljivo napako, ki napravlja posebno kobile nesposobne za pleme. Prehranjevati žrebe s kravjim mlekom se ne splača, je nerodno, končno tudi ni ugodno, ker žrebeta ne uspevajo s kravjim mlekom nikdar tako dobro kot z mlekom njih lastne matere. V novejšem času posebno v krajih z razvito živinorejo se ne pusti več sesati telet pri vimenu, temveč se jih napaja. Na ta način se lažje in boljše vrši odstavljanje. Koristno je napajati jih večkrat, zato pa naj bo odmerek manjši. Najbolje se je izkazalo dajati teletom prvi dan petkrat po  $\frac{1}{4}$ ,

drugi dan po  $\frac{1}{2}$  l mleka. Od tretjega dne dalje zadostuje trikratno pitje počenshi z 1 l mleka. Množino mleka je treba polagoma vedno bolj višati; z ozirom na velikost, spol in poznejšo uporabo se določa množina mleka, ki sme biti med  $\frac{1}{7}$  do  $\frac{1}{5}$  žive teže. Splošno se smatra 10—12 l dnevno za najvišji odmerek. Mleko se mora podavati vedno tako mlačno kot je navadno pomolzeno mleko.

Hitro po porodu je bolje počakati nekaj ur s podavanjem mleka, kravo naj se le površno molze. Driska se tako mnogokrat prepreči. Neobhodno potrebna je snaga posode (vedro); posebno se priporoča kovinasto posodo (vedro), ki se da lahko oprati in postaviti v primeren lesen podstavek, da se ne zvrne. Uporabljajo se različne priprave za sesanje, toda vsled tega se teleta pozneje težje privadijo prijati za hrano kot če pijejo iz vedra, ki se tudi lažje očisti.

Svinje ne ovirajo prašičkov pri sesanju, če se le-tim odščipne s kleščami ostre mlečne zobove. — Razven okolnosti, da kobile in svinje včasih ne pustijo sesati in je potem, če niso na razpolago dojilje, prehranjevanje s kravjim mlekom nujna stvar, je poslednje tudi potrebno, če pogine kobilica ali svinja pri ali po porodu, ali pa končno, če imata premalo ali nič mleka.

Pri teletih in ovcah je stvar mnogo enostavnejša, ker imajo ti vedno potrebno mleko na razpolago.

Manjka li materino mleko žrebetu, prašičku ali kozličku, je treba iskati nadomestila v kravjem mleku. Tedaj se nam vsili vprašanje, kako naj ga podavamo, ali naj ga razredčimo z vodo ali naj mu pridamo kakšnih snovi.

Potrebno je, da je mleko ravno tako gorko kot bi bilo ravnokar pomolzeno. Kako se nadalje postopa zavisi od kemične sestavine mleka raznih vrst živali upoštevajoč praktične izkušnje; pri tem pa je treba vedeti, da zavisi vse bolj v

načinu podavanja — čistota in višina toplote — kot v razredčevanju ali v kakovosti pri dāvka.

V odstotkih vsebuje:

a) kravje mleko: 3.70 beljakovine, 3.40 maščobe, 4.50 mlečnega sladkorja in 0.75 pepela;

b) kobilje mleko: 1.90 beljakovine, 1.10 maščobe, 6.10 mlečnega sladkorja in 0.40 pepela;

c) svinjsko mleko: 6.10 beljakovine, 6.40 maščobe, 4.00 mlečnega sladkorja in 1.10 pepela.

Kobilje mleko ima torej manj pepela, beljakovine in maščobe kot kravje, toda več mlečnega sladkorja; vsled tega ga je treba, kakor ono namenjeno otroku razredčiti in osladiti: Razredčevanje se priporoča samo v prvih 2—3 dneh, kajti pozneje diši žrebetom bolj navadno kravje mleko kot ono z vodo razredčeno, po katerem izločajo mnogo seči in se nezadostno telesno razvijajo. Kmalu se sme pridati žrebetom kokošjih jajec, ki se jih raztepe z mlekom. — Mleko od svinje vsebuje v nasprotju s kobiljim več beljakovine in maščobe kot kravje mleko; vsebina mlečnega sladkorja ni še natančno določena. Kravjemu mleku bi bilo treba pridati še beljakovin in masti. Ker je prehranjevanje prašičkov s pomočjo žlice ali steklenice mučno in primanjkuje živalicam materine toplote, se ne splača jih rediti v večjih množinah, če ni pri rokah dojilj. — Kozlički uspevajo isto tako dobro s kravjim mlekom kot s kozjim. — Dnevni prirastek na teži za časa sesanja oz. prehranjevanja z mlekom znaša pri žrebetih  $1\frac{1}{2}$ —2; pri teletih 1 do  $1\frac{1}{2}$  kg, pri pujskih do 250 gr, pri jagnjetih 100—170 gr in pri kozličih 100—125 gr. — Odstavljenje mladih živali se vrši z ozirom na gospodarske in plemenske prilike v različnem času.

Žrebeta iz konjušnice, katerih matere ne delajo, sesajo približno 5 mesecev. Pri domači vzreji pa se jih že odstavlja 3—4 mesece. Medtem časom so se žrebata priučila jesti oves in seno, tako da jim odvzete mleka pri uspevanju nič ne škodi. Posebno v prvem letu naj se nikar

ne štedi z ovsom; dnevni delež se določa z ozirom na zrelost na 3—5 kg.

Teletom naj se podava materino mleko 4—8 tednov; upoštevati je treba, če se gre pri tem za junčka ali junico in za dragocene plemenske živali ali za meso; polagoma se nadomešča neposneto mleko s posnetim ali pa s čisto rastlinsko hrano. Žalibog pričnejo naši kmetje z odstavljanjem prezgodaj in s tem zaošanejo živali cele mesece v rasti. Živali zgubijo meso, postanejo vampaste, dobijo grd hrbet in veliko glavo ter napravijo utis prerane starosti.

Izvrstno nadomestilo za mleko je juha iz ovsene moke s primešano laneno moko ali pa kuhanim lanenim semenom. Redilna vrednost in okus teh dveh prekaša ono od ječmenovega zdroba ali otrob; vendar sta tudi ta dva dela dobro uporabna.

V krajih z zelo dobro razvito živinorejo dobivajo teleta zelo dolgo časa neposneto mleko, junčki čisto do prvega leta. Na ta način se živali zelo lepo razvijajo, toda takšne vrste živali se v drugačnih razmerah (drugi kraji in novi gospodariji) težko privadijo in so malo trpežne. Razumljivo je, da se takšna vzreja splača le, če se doseže visoke prodajne cene.

Za teleta se priporoča dati po odstavitvi razven ova in lanene moke posebno koruzni in ječmenov zdrob, otrobe, nekoliko repe, travniško seno in suho deteljo in za junice od 8—10 mesecev starosti tudi različne vrste plev. Poleg dobriga sena ali suhe detelje se sme dati dnevno do enega leta starim junicam 1 do 2 in junčkom 2—4 kg redilnih snovi; živali boljših živinorejskih krajev, ki so namenjene za prodajo, porabijo dnevno celo 5—6 kg in še več redilnih snovi.

Pujske se odstavlja v starosti od 6—8 tednov; dobro je, če se pusti sesati 3 mesece one, ki so določeni za plemo. Medtem se privadijo jesti ječmen, oves ali pšenico; radi vzamejo tudi neposneto kravje mleko, ki se jim mora dati gorko in če mogoče prej kuhano, to se pozneje nadomesti s posnetim mlekom. Ako se jim daja mleka, naj jim služi tedaj kot hrana ovsen, ječmenov zdrob ali otrobi

zmešani kot kaša; mesto tega se prida lanena moka in ta zmes naj se daje v obliki juhe. Ker potrebujejo pujski zemeljskih snovi, naj se jim da na razpolago zemlja, pesek, ilovica, ribniško blato. Dalje je koristno pridati temu krede ali fosforovokislega apna.

Po trajni ločitvi od matere se priporoča posebno: ovsen in ječmenov zdrob, koruza, pšenični otrobi, ribja moka, mlada detelja, lucerna poleg posnetega mleka, krompirja in repe. — Jagnjeta se navadno odstavijo z 10—14 tedni: bolje je, če sesajo 4—5 mesecev ali pa naj se jih sploh ne odstavi, dokler dajejo matere mleko. — Kozlički se odstavljajo od 4 do 8 tedna.

Splošno velja za pravilo, da zahteva vzreja mladih živali posebno skrb ter da vpliva slabo vsaka napaka v razvoju. Kar se zagreši na mladih živalih v prvih letih, ni mogoče tega pozneje popraviti kljub največjemu prizadevanju.

Dr. Ravnik Anton  
živinozdravnik.

### Spored

za splošno pregledovanje bikov, namenjenih za javno spuščanje v tolminskem govedorejskem okrožju.

Vsi biki, ki se uporabljajo za javno spuščanje, so podvrženi po določenih izvršilnega ukaza z zakona z dne 5. julija 1908 št. 392, splošnemu pregledovanju.

Bikorejci, ki želijo dobiti za enega ali več bikov dovoljenje za spuščanje, morajo predložiti živinorejski komisiji pri furlanski pokrajinski upravi v Vidmu (Commissione Zootechnica Friulana presso l'Amministrazione Provinciale del Friuli) z dvema lirama kolekovano prošnjo, v kateri morajo navesti, da želijo pregledovanje na domu ali pa, da so pripravljene prignati svoje biki v spodaj navedene kraje. V prvem slučaju morajo priložiti prošnji za vsakega bika po 30 lir, v drugem slučaju je pregledovanje brezplačno.

Komisija bo pregledovala biki v sledečih krajih in dnevih:

27. oktobra.

Podbrdo ob 9. uri pri cerkvi, Hudajužna ob 10. uri pred gostilno Kemperle, Koz-

ritnica ob 11. uri pred gostilno Močnik, Grahovo ob 11.30 uri pred šolo, Kneža ob 14. uri pri cerkvi, Podmelec ob 15. uri pri cerkvi, Ljubin ob 16. uri pred mlekarno, Poljubin ob 17. uri pri Kocjanu.

28. oktobra.

Pečine ob 9. uri pri cerkvi, Ponikve ob 10. uri pred mlekarno, Slap ob 11.30 uri pri gostilni Vogrič, Idrija na Bači ob 12. uri pri cerkvi, Šv. Lucija ob 14. uri pred županstvom, Volče ob 15. uri pred gostilno Podreka, Zatoľmin ob 16. uri pred mlekarno.

29. oktobra.

Tolmin ob 8. uri pri spuščevalnici žrebcev, Dolje ob 8.30 uri pred mlekarno, Gabrije ob 9. uri pred mlekarno, Volarje ob 9.30 uri pred mlekarno, Kamno ob 10. uri pred mlekarno, Libušnje ob 11. uri pri cerkvi, Smast ob 12. uri pred gostilno Marušič (za Smast in Ladra), Drežnica ob 14. uri pred Tomažinom, Livek ob 16. uri pri Simonu Hrastu, Idersko ob 17. uri pred županstvom.

30. oktobra.

Log ob 9. uri pred gostilno M. Černuta v Srednjem Logu, Soča ob 10. uri pri Flajsu, Koritnica ob 11. uri pred mlekarno (za Kal in Koritnico), Čezsoča ob 11.30 uri pred županstvom, Bovec ob 14. uri na trgu, Žaga ob 14.30 uri pred Žagarjem, Srpenica ob 15. uri na dvorišču g. Logarja, Trnovo ob 15.30 uri pred županstvom, Kobarid ob 16. uri pri Feđrigu.

31. oktobra.

Bregini ob 9. uri pred Lazarjevo gostilno, Sedlo ob 10. uri pred šolo, Borjana ob 10.30 uri pred mlekarno, Potoki ob 11. uri pri napajališču, Kred ob 11.30 uri pri napajališču, Staroselo ob 14. uri pred mlekarno, Sužid ob 14.30 uri pri Strgarju, Svino ob 15. uri pred mlekarno.

Da se pospeši v planinskem govedorejskem okrožju ustanovitev javnih spuščevalnic bikov, se priredijo o priliki splošnega pregledovanja bikov, namenjenih za javno spuščanje za posamezne občine ali skupine občin razstave bikov in junčkov belanske pasme v zgoraj navedenih dnevih in krajih.

Tekmovanja obsegajo dve vrsti plemenjakov:



*Junčki ob 6. do 12. mesecev. — Biki od 12. mesecev naprej.*

Priglasitve sprejemajo okrožni živinozdravniki in urad za kmetijski potovalni pouk v Tolminu do 20. oktobra 1925.

Za presojanje in obdarovanje živali veljajo pravila, ki jih je potrdila furlanska živinorejska komisija. Priznajo se darila v denarju, svetinje in diplome. Posamezna darila bodo znašala največ 400 lir. Svetinje in diplome so pridržane za najboljše živali.

Polovica darila se izplača takoj pri obdarovanju, druga polovica pa prve dni

maja meseca 1926. Darila se priznajo samo za vredne plemenjake, ki so jih lastniki prignali v kraje, navedene v razglasu.

Živali presoja komisija, ki jo predvideva pravilnik zakona z dne 5. julija 1908 št. 392; njena razsodba je nepreklicna.

Bikorejcem je na voljo dano, da priženejo svoje biki na zbirališča, ki so jim najbolj prikladna.

Biki, ki se priženejo na zbirališča, so podvrženi obstoječim predpisom živinozdravstvenega reda; lastniki so odgovorni za poškodovanja, ki bi jih utegnili povzročiti njih biki.

## Mlekarstvo

### Naše mleko in tržaški trg.

Iz dnevnega časopisja bo vsem čitateljem znano, da namerava tržaško mesto organizirati preskrbo tržaškega prebivalstva s svežim mlekom. Kakšna bo ta organizacija, danes še ne vemo, toliko pa je gotovo, da mislijo prepovedati donašanje mleka na glavi in na osličih kakor sploh v manjših količinah. Vse mleko bo moralo biti pristno, zjamčeno dobro in zdravo, to je pasterizirano. S takim ukrepom bodo udarjeni predvsem tržaški okoličani, pa tudi Kraševci in severni Istrani, ki danes zalagajo Trst z mlekom. V Trst prihaja sicer tudi od združnih organizacij precej mleka, a ta količina se niti od daleč ne da primerjati s skupno količino onega mleka, ki pride v majhnih količinah na tržaški trg.

Upraviteljem tržaškega mesta je gotovo stala pred očmi organizacija preskrbovanja z mlekom dunajskega mesta, kjer je po celem mestu mnogo mlekarn. V teh mlekarnah se dobi mleko in maslo, potem tudi jajca. Dunajske mlekarnice služijo tudi za zajutrkovalnice, kjer se dobi k kozarcu gorkega mleka nekoliko smetane in dobro žemljo. Te mlekarnice tudi preskrbujejo donašanje mleka na dom v posebnih, in pripravnih steklenicah. Vse to je mogoče na Dunaju, kjer

je skoraj vse mleko združeno v dveh velikih organizacijah (Niederösterreichische Molkerei in »Miag« = krajšnica za Milchindustrieaktiengesellschaft), ki imajo po mestu mnogo podružnic. Še lepše je mogoče urejeno preskrbovanje z mlekom v drugih velikih mestih, podobna organizacija pa podpisnemu ni znana.

Torej kaj podobnega hočejo napraviti tudi v Trstu. Ali je to mogoče? Gotovo je mogoče, a začetek bo težak za upravitelje tržaškega mesta, posledice pa predvsem za one naše ljudi, ki pošiljajo ali donašajo mleko v Trst. Naše mlekarske zadruge se pa nimajo ničesar bati, one bodo lahko pošiljale mleko v Trst kot do sedaj, ker mlekarska zadruga za kakovost svojega mleka lahko jamči, ker bo tudi zdržalo vsako poskušnjo.

Kaj naj naredijo pa oni, ki so dosedaj nosili mleko v Trst, in ga ne bodo mogli več? Ako nočejo biti odvisni od kakšnega bogataša, ki bo naredil v vasi mlekarno in plačeval mleko kot bo sam hotel, naj si takoj osnujejo mlekarske zadruge. Ustanovitev mlekarske zadruge ni težka. Zadrughna zveza v Gorici ima že tiškana pripravna pravila, poleg tega je pripravljena poslati svojega zastopnika na vsak ustanovni občni zbor, ki se bi vršil kjerkoli. Mlekarske zadruge dobe

tudi pri Zadružni zvezi v Gorici vsa potrebna navodila za ureditev take mlekarne kakor tudi posamezne stroje, ki bi bili potrebni. Stroški za ureditev mlekarske zadruge niso veliki in se gotovo v kratkem času izplačajo.

S tem, da bodo po posameznih vaseh ustanovljene mlekarske zadruge, s tem ne bo vprašanje mleka za Trst rešeno, a je prvi korak. Drugi korak pa bo moral

biti sodelovanje mlekarskih zadrug, o čemur bomo še govorili na tem mestu.  
inž. R u s t j a.

### Kolikokrat naj molzemo?

Poskusi v zadnjem času so dokazali, da dobimo od dnevno trikrat molzene krave 10% več mleka kot od dnevno dvakrat molzene krave, od dnevno štirikrat molzene krave pa 16% več.

	<h2>Sadjarstvo</h2>	
--	---------------------	--

### Pravilno sajenje dreves.

Pravilno sajenje dreves, je za njih vspevanje velike važnosti. Sadno drevo, ki je bilo nepravilno vsajeno in četudi v najboljšo zemljo, bo ostalo vedno slabotno in bo rodilo le malo, ali pa tudi nič, sadu. Zato moramo sadna drevesca pravilno in pazljivo saditi.

Pri nas se dela pri vsajenju dreves največja napaka s tem, da se izkopa za saditev potrebno jama veliko premajhno. Čim bolj je jama obširna in do neke mere tudi globoka, tem boljša je. Zato vspevajo najboljše ona drevesa, ki jih vsadimo na globoko prekopanem zemljišču. Tako prekopano zemljišče si lahko predstavljamo kot veliko zasuto jama, ki sega čez celo zemljišče. Za vsaditev malega števila dreves v veliki medsebojni razdalji pa ne bomo prekopali celega zemljišča, ampak napravili bomo le večje jame na onih mestih, kjer bodo stala drevesca. Pač pa je za napravo gostonasaženih sadovnjakov, ali sadnih vrtov, neobhodno potrebno globoko prekopanje celega zemljišča.

Jama za vsajenje drevesa bodi vsaj 1½ m široka in primerno globoka. Oblika jame naj se ravna po zemljišču. Če so spodnje plasti zemlje dobre in če je zemljišče suho, bodi jama 1 m globoka, če je pa zemljišče vlažno, ali če je zemlja plitva, pa le 50—80 cm globoka.

Za spomladansko saditev dreves, je izkopati potrebne jame že v jeseni, za jesensko saditev pa vsaj 3 tedne pred sa-

ditvijo. Čez zimo ostane jama odprta, da premrje izkopana zemlja v zimskem mrazu. Jama pa moremo v vsakem slučaju že 14 dni pred saditvijo zopet zasuti, da se zemlja do saditve nekoliko vleže.

Pri kopanju jame podelimo zemljo v dve plasti. Zemljo iz zgornje plasti vržemo na eno stran in ono iz spodnje plasti pa na drugo stran jame. Pri zopetnem zasuvanju jame pa vržemo zemljo, ki je bila prej na vrhu na dno in ono, ki je bila prej na dnu, pa na vrh jame. Samoobsebi se razume, da ne smemo pometati izkopano kamenje in še ne iztrohnele korenine v jama, temveč jih moramo odvreči.

Če bo drevesce potrebovalo oporo, mu jo moramo tudi dati. To storimo s tem, da zasadimo v dno in v sredino jame močan kol. Ta kol pa moramo zasaditi še prej, ko jama zasujemo in drevesce sadimo. Če bi jama prej zasuli, kot kol zasadili, bi s kolom težko dosegli celivo na dnu jame. Kol pa, ki ne stoji v celini, ampak samo v prekopanem in rahlem zemljišču, ne stoji trdno. Tak in morebiti tudi prešibek kol ziblje veter z drevescem vred. Od takega kola nima drevesce koristi, ampak samo škodo, ker se navadno vsled slabega prevezanja drgne kol ob debeljce in mu s tem škoduje in prizadeva rane.

Kol ne sme biti niti prekratek, niti prezdolg. Najboljši je oni kol, ki sega tik do prvega venca vej. Daljši kol, ki sega v veje je škodljiv, ker se veje rade ob nje-



ga drgnejo. Da bo kol pravilno visok, ga vsadimo nekoliko daljšega, kakor je potrebno. Šele potem, ko je drevesce že vsajeno, ga prežagamo kakih 10 cm pod vencem vej.

Predno drevesce vsadimo, mu vse rane na koreninah, ki jih je morebiti drevesce pri izkopanju zadobilo, nanovo obrežemo. Močno poškodovane korenike pa odrežemo popolnoma proč. Nato moramo obrniti našo pozornost vencu drevesca. Vse mladike moramo primerno skrajšati. Čimbolj so korenike poškodovane in čimbolj smo jih morali skrajšati, tem bolj moramo na kratko obrezati tudi vence mladik. Če je pa drevesce še zelo mlado in nima še stranskih mladik, pač je pa dovoljno visoko, odrežemo debeljce v oni visokosti, kjer želimo, da bi napravilo krono.

Tako pripravljeno drevesce vsadimo takole:

Najprvo izkopamo sredi zasute jame plitvo jamico. V to jamico postavimo drevesce in sicer tik ob kolu. Pri tem moramo paziti, da drevesce ne pride preplitvo in niti pregloboko v zemljo, ampak samo toliko, kakor je prej stalo v drevesnici, ali na prvotnem mestu. Po barvi lubada na korenskem vratu je prav lahko spoznati ono mesto, do katerega je prej drevesce stalo v zemlji. Ker se pa zemlja v jeseni že nekoliko vleže in ž njo vred tudi drevesce, ga moramo vsaditi pravzaprav 2—3 palca višje, kakor je prej stalo.

Med lepo razprostrte korenike drevesca, ki ga začasno privežemo h kolu, natrosimo rahle in fine zemlje. Pri tem moramo paziti, da ne nastanejo med korenikami prazni prostori. Zato moramo zemljo stlačiti med korenike z roko in jo končno, ko so vse korenike ž njo zagrnjene, prigaziti z nogami. Nato poznojimo drevescu, najbolje s kompostom ali mešancem. Ko smo to storili, pritegnemo še ostalo zemljo k drevescu. S to zemljo napravimo ob jesenski saditvi okoli drevesca kup, ob spomladanski pa skledi podobno vdrtino. Na to odvežemo drevesce od kola in ga vnovič privežemo k njemu, ali le zelo rahlo. Če bi drevesce privezali trdno h kolu, bi po-

zneje obviselo na njem, ker ne bi moglo slediti pogrezanju rahle zemlje v jami. Trdno privežemo vez šele čez kakih šest tednov, ko se je zemlja že poglela.

*Just Ušaj.*

### Suhe češplje.

Pred vojno so naši Brici dobivali lepe denarce za suhe češplje. V celi Evropi so samo oni prozvajali te vrste blago, ki je imelo dobre odjemalce v velikih obmorskih mestih, predvsem v La Havre, Amsterdam, Antwerpen in Hamburg.

Po vojni se je polagoma ta obrt zopet poživila in tako je bilo lansko leto na prodaj okoli 400 q blaga, letos pa kar celih 2000 q, kot pravijo nekateri briški kmetje. Navedena količina, ki naj bi odgovarjala letošnjemu pridelku bo najbrž precej previsoka, gotovo pa je, da je na razpolago precej blaga, na vsak način okoli 1000 q.

Kakšno vrednost predstavlja 1000 q suhih češpelj? Za 1 q suhih češpelj se vporabi okoli 6 q svežih. Letos so bile sveže češplje na goriškem trgu po 150 do 180 L za 100 kg. Ako vzamemo nižjo ceno, to je 150 L, potem stane 100 kg suhih češpelj vsaj 900 L, to je ceno 600 kg svežih češpelj. Ako pa vzamemo višjo ceno (180 L) in prištejemo k temu še vse ogromno delo, ki je potrebno za pripravo 100 kg suhih češpelj, dobimo svoto 1200 in tudi 1500 L za 100 kg.

Lansko leto so bile suhe češplje po 12 do 13 L kg, cena, ki je odgovarjala in zvalila kmetovalce, da so se letos vrgli z vsem ognjem na pripravo tega blaga. Mnogi so kupovali češplje po Severni Istri in Vremski dolini in drugod, mnogi so se podali celo v Jugoslavijo, kjer so češplje kupovali, lupili in sušili.

Žalostno pa je letos s trgom gotovega blaga. Prva majhna količina blaga je šla po dovolj ugodni ceni, to je po 13 L za kg, hitro pa je cena padla in sicer na 8.50 do 9.50 L za kg. Kupci niso hoteli blaga prodajati dražje, kmetje pa ne vedo kam z njim. Kmetje pravijo, da so se kupci dogovorili, da ne plačajo višjih cen. Ali je to res ali ne, danes še ne moremo vedeti.

Mi stojimo pred dejstvom, da imamo vsaj 1000 q gotovega blaga, ki predstavlja po ceni 10 L za kg 1 milijon lir. Ako je blaga 2000 q, potem znaša vrednost kar 2 milijona lir. Potem je gotovo to, da so mnogi kmetje zelo zadolženi, ker so si izposodili denar za sveže češplje in ako ne bodo dobili vsaj svojega denarja nazaj, bodo ostali zadolženi. Dolg pa dela dolg, konec je znan.

Ko so cene že padle, se je zastopstvo proizvajalcev oglasilo pri Zadrudni zvezi v Gorici in prosilo posredovanje pri prodaji gotovega blaga. Kaj naj se ukrene?

Zadrudna zveza je začela akcijo za prodajo suhih češpelj, a bo težko mogla doseči vidnih uspehov že za to leto, ker je že najprej prepozno, kljub temu pa se napravi, kar se more.

Nujno potrebno je, da se vsi proizvajalci suhih češpelj takoj združijo v moč on zadrugo, ki bo že v prihodnjem letu sama izvedla prodajo. Čim prej proizvajalci to store, tem prej bodo rešili vprašanje prodaje, mogli pa bodo tudi kontrolirati proizvodnjo, ker bodo že v naprej informirani o tržnih prilikah in vedeli, ali se je prodal celotni izdelek prejšnjega leta ali ne. Letos pravijo nekateri trgovci, da je vzrok padcu cene dejstvo, ker ni še konsumiran ves lanski izdelek; prej pa so silili kmetovalce, naj češplje lupijo. Torej takoj v zadrugo. Pomoč Zadrudne zveze je zagotovljena.

### Za povzdigo sadjarstva na Goriškem.

V julijevi številki »Gospodarskega lista« smo javili, da je Pokrajinska komisija za Furlanijo nakazala znesek 20.000 L za povzdigo sadjarstva na Goriškem. Znesek je bil dosežen potom Sadjarskega odseka, ki je bil ustanovljen pod okriljem Trgovske zbornice v Gorici.

Dne 27. avgusta je imel imenovani Sadjarski odsek zopet svojo sejo, da odloči, kako naj se vporabi od Pokrajinske komisije določeni znesek. Seje se je udeležilo več gospodov, od slovenske strani urednik »Gospodarskega lista« in posestnik Zucchiati Anton iz Medane.

Tajnik odseka, dr. Vallig, je poročal o delovanju Sadjarskega odseka, to je o

doseženem zgoraj imenovanem znesku, od katerih je določenih 10.000 L za razdelitev mladih sadnih sadik, 10.000 L pa za nagrade onim kmetovalcem, ki bi v jeseni 1925 pomladi 1926 uredili nov sadovnjak.

Tajnik je tudi poročal o izletu v Masolombardo in o razvoju tamkajšnjega sadjarstva predvsem gojenja breskev. Nato se je razmotrivalo o uporabi prejemljenih zneskov ter sklenilo sledeče:

Razdeli naj se 10.000 mladih sadik, in sicer 1000 marelic (vrsta Ambrozija), 6000 breskev (vrste Amsden, Viktor) in 1000 jabolk (zlata parmena). Kdor se bo priglasil za sadno drevje, naj dobi popust ene lire na komadu. Do kedaj se sprejemajo priglasitve, bo javljeno v časopisju.

O razpisu nagrad ima sklepati pokrajinska uprava, kateri se predlaga, naj dobe nagrade oni, ki bodo v omenjenem roku uredili nov sadovnjak, ki bo obsegal v furlanski nižini vsaj 1 njivo (3660 m<sup>2</sup>), v brdnatem in goratem delu dežele pa vsaj 1000 m<sup>2</sup>.

### Shranjevanje sadja za zimo.

B. Skalicky, Grm.

Pri spravljajanju sadja za zimo se pri nas na najrazličnejše načine postopa. Manjše množine zimskega sadja spravljajo pri nas na kmetih v kašče ali shrambe, često vloženo v plasteh med žito, med okni, itd.

Da tako spravljjanje sadja ne more biti na korist niti zunanosti, niti okusu, je jasno.

Sadje spravljamo najbolje na lesah ali na lesenih, iz letev napravljenih policah v zračne in primerno tople in vlažne shrambe. Toplina v njih ne sme odnesti pod ničlo, ker bi sicer sadje zmrznilo; pa tudi pretople ne smejo biti. Najbolje je, da znaša toplina 2° C nad ničlo. Pri taki nizki toplini se namreč tako lahko ne razvijajo sadju škodljive (gnilobne) glivice in se ne vrše v sadju tako hitro razne okusu sadja škodljive izpremembe kot pri višji toploti 5 ali 6 ali več stopinj nad ničlo, ki jo nahajamo v toplih kletih.

Shramba za sadje mora biti zračna, to se pravi, da se mora izlahka zračiti, da ne zaostaja v njej pokvarjen, zatohel zrak.

Ako je v shrambi preveč toplo, zračimo v večernih urah ali ob hladnih dnevih, ako pa je premrzlo, le v opoldanskih urah in ob toplih dneh. Toplomera torej v sadnih shrambah ne sme manjkati. Za dovajanje svežega zraku mora biti prekrbljeno s primernimi dušniki, ki so blizu zemlje, za odvajanje slabega zraku pa z dušniki blizu stropa. Svež zrak je velikega pomena ne samo za okus sadja, ampak posebno za njega stanovitnost. V zaprtih shrambah, ki jih dovolj ne zračimo sadje rado gnije. V sadni shrambi ne smemo poleg sadja shranjevati drugih stvari, zlasti ne takih, ki dajejo slab duh, ki se ga sadje rado navzame.

Sadna shramba mora imeti okna, da se sadje pri dnevni svetlobi lahko prebira, svetloba pa sadju ne koristi. Močna svetloba mu je celo v škodo, ker povzroča hitro zoritev. Zato naj bodo okna opremljena z oknicami (polkni), ki se po potrebi lahko odpro.

Važna je v sadni shrambi tudi primerena vlaga. Preveč vlage škoduje, ker pospešuje gnilobo, presuh zrak pa povzroča, da sadje izgubi svežost, ovne in postane manj vredno. Zato je treba, da merimo v večjih sadnih shrambah vlago s pomočjo vlagomera. Najvišja dopustna vlaga naj bi iznašala 70%. Če je shramba bolj vlažna, postavljamo vanjo v škafih živo apno, ali še bolje klorovo apno, ki vpija vlago. V presuhih shrambah pa škropimo z vodo po tleh ali postavljamo vanje posode z vodo, da z izhlapevanjem vode zrak dobi potrebno vlago.

Sadje polagamo na lese ali police v dveh plasteh. Ker kosmači rajši ovnejo nego sorte z gladko, z voščeno plastjo prevlečeno kožico, vlagamo v spodnjo plast kosmače, v zgornjo pa jabolka z gladko kožo, ki navadno tudi rajši gnijejo, ali pa vsaj obe sorti med seboj pomešamo.

Med posameznimi lesami ali policami mora biti seveda dovolj (vsaj za eno ped) prostora, da ima svež zrak povsod dostop do sadja.

Tla in stene shrambe morajo biti gladke in čiste, stene pobeljene, tla, najbolje betonirana, pomita, sploh moramo skrbeti v sadnih shrambah za najlepšo snago.

Vloženo sadje moramo vsak teden vsaj enkrat prebrati in nagnite ali gnile plodove takoj odstraniti. Ako sadje zelo gnije, zapremo na večer okna in dušnike in zažgemo v kaki skledici nekaj žvepla; nato tudi vrata zapremo in odidemo. Iz gorečega žvepla se razvija dušič, oster plin, žveplov dvokis, ki vničuje gnilobne glivice. Drugi dan shrambo dobro prezračimo. Preveč žveplati se ne priporoča, ker bi to lahko uplivalo na okus sadja. Čim dalje preko zime vzdržimo sadje sveže, tem bolje in dražje ga lahko prodamo. Zato je pravilno spravljanje sadja, zlasti v bližini večjih mest, velikega pomena. V inozemstvu imajo za ta namen posebne hladilnice.

»Sadjar in vrtnar« št. 9 (1925.)

### Obrezovanje breskev.

Izkušnja uči, da bi morali obrezovati breskve takoj, kot smo pobrali iz njih sad, torej bi morali obrezati še zelene breskve. Z obrezanjem bi morali:

1) skrajšati za približno eno tretjino vse one vejice, ki so imele plodove. S tem onemogočimo, da bi združila vejica vso svojo življensko silo v najoddaljenejši popek, to je na vrhu vejice in istočasno prisilimo vejico, da pusti sok pri popkih, ki so na dnu vejice, to je najbližje deblu.

2) Z obrezanjem moramo odstraniti bolne in poškodovane vejice, potem tudi vse one, ki škodijo obliki drevesa oziroma njegovi kroni. Oblika drevesa mora biti kolikor mogoče podobna kotlu, ki je odprt nazgoraj.

Zeleno obrezovanje zdrži breskev mnogo lažje kot obrezanje v zimskem času, ker se v zelenem stanju napravljene zarezi mnogo lažje zacelijo.



## Vinogradništvo in kletarstvo

### O oskrbovanju mladega vina do prvega pretakanja.

Čim je kipenje prenehalo, se začne mlado vino čistiti. Glivice, ki so do tedaj navadno pretvorile ves sladkor v alkohol in ogljikov plin, se začnejo vsedati na dno sode. Velikokrat pa ostanejo še tudi potem manjše količine sladkorja nepokipelega v mladem vinu, kar daje vinu sladek okus. Te sladkobe pa umen kletar ni vesel, ker ta sladkoba je kriva, da se vina nočejo včistiti in da se po letu velikokrat pokvarijo. Sladko rebulo naj pridelujejo le oni Brici in le v toliki množini, v kolikor so jo v stanju gotovo prodati.

Da bo mlado vino popolnoma povrelo, in da se bo čimprej popolnoma učistilo in postalo stanovitno in suho, mora vsak vinogradnik upoštevati sledeče nauke:

1. Trgatev in pokipenje mošta je izvršiti po navodilih, ki tem jih dal v prejšni številki tega lista.

2. Čim je glavno kipenje ponehalo, je pomešati z močnim drogom mlado vino v sodu in sicer tako, da se vse drožje še enkrat dvigne. S tem se pospeši pokipenje zadnjih ostankov sladkorja v vinu. To naj storijo oni, ki niso rabiti niti metabilsufita, niti solfofosfata; oni pa, ki so te snovi rabili, naj to mešanje opustijo.

3. V kleti, kjer leži mlado vino, naj bo toplo. Najprimernejša toplota v kleti za mlada vina je 10—12° C. Pri nizki toploti se vina sicer kmalu učistijo, ali ne dozoriyo. Posledica temu je, da se taka vina spomladi zmotijo.

4. Čim je kipenje ponehalo, je doliti sode skoro do vrha, ker mlada vina delajo drugače rado cvet ali kan. To zalivanje je po potrebi večkrat ponoviti.

5. Dokler ni vino popolnoma pokipelo, tako dolgo časa naj bo sod zamašen s kipeľno veħo. Kdor takih kipeľnih veh ni ma, naj si nabavi posebne cenene kipeľne veħe iz lesa. Te lesene kipeľne veħe, ki so opremljene z obročkom iz elastične

gume, so seveda uporabne le za slabotno ponehajajoče kipenje; za burno kipenje niso. S temi lesenimi kipeľnimi vehami ostanejo sodi zataknjeni do prvega pretakanja.

6. Nekaj dni pred prvim pretakanjem je pustiti ob mrzlem in tihem vremenu nekaj noči okna kleti odprte, da se vino premrazi. S tem se doseže, da se vino do prvega pretakanja lepše in preprostejše učisti.

*Just Ušaj.*

### Kako uporabljamo Babotov sladkomer?

Babotov sladkomer (moštna tehtnica) nam kaže koliko odstotkov sladkorja ima mošt. Številke na sladkomeru pomenijo kg sladkorja v 100 l mošta. Podatki so pravilni samo pri toploti 17.5° in ako ni število odstotkov za mnogo oddaljeno od 20. Merjenje sladkorja moramo izvršiti predno je začel mošt vreti.

V trgovini se dobi tudi take sladkome, ki so opremljeni s toplomerom. Pri merjenju sladkorja moramo na vsak način upoštevati tudi toploto mošta. Ako je toplota višja nego 17.5°, potem dodamo, ako pa je nižja odtržemo 1 desetino sladkornega odstotka za vsako polovično stopinjo toplote.

Za merjenje sladkorja uporabljamo navadno visok, cilindrast kozarec. Kozarec mora biti tako širok, da sladkomer prosto plava v njem, ako ga nalijemo z moštom. Mošt mora biti precejšen = filtriran, za kar zadostuje navadna platnena ruta.

Kozarec in sladkomer morata biti dobro očiščena in suha. Mošt moramo počasi vlivati v kozarec, da se ne delajo penne. Nato spustimo polagoma sladkomer v mošt, a pazljivo in ga ne izpustimo takoj iz prstov. Ko se sladkomer v tekočini ustavi, čitamo odstotke, in sicer v vodoravni črti s površino mošta.

Ako množimo odstotke sladkorja z 0.60 (pravilno 0.58) dobimo odstotke alkohola, katerega bo vino imelo, ko bo ves sladkor povret.

*P. Vallig.*

## Poljedelstvo in vrtnarstvo

### Prevelika količina umetnih gnojil se ne izplača.

Marsikateri kmetovalec je videl, da je imel od 100 kg superfosfata, raztrošena ga na 1 ha zemljišča, približno za 5 q večji pridelek krompirja. Ako bi raztrosil 200 kg na ha, bi mogoče imel večji pridelek za 10 q krompirja ali še več. Ako bi raztrosil 300 kg, bi imel večji pridelek za 15 q. Vidimo torej, da je pridelek večji za 500 kg krompirja za vsakih 100 kg uporabljenega superfosfata. Sledi vprašanje: Ako bi raztrosil na 1 ha recimo 100 q superfosfata, ali bi bil pridelek večji za 500 q? To vprašanje je upravičeno, a odgovor se glasi »ne«.

Mnogi poizkusi so dokazali, da je uporabljanje umetnih gnojil gospodarsko pametno samo do gotove količine, pozneje pa ne več.

Vzemimo za primer krompir in superfosfat. 100 kg superfosfata naj predstavlja isto vrednost kot 100 kg krompirja, to je 30.— L za 100 kg.

kg superfosfata na ha:	večji pridelek krompirja:	Dobiček v L:
100 kg	500 kg	120.—
200 »	1000 »	240.—
300 »	1500 »	360.—
400 »	1900 »	450.—
500 »	2200 »	510.—
600 »	2300 »	510.—
700 »	2300 »	480.—
800 »	2250 »	435.—

Navedene številke niso sicer do pičice točne, a pravilno predstavljajo dejansko stanje.

Iz navedenih števil je razvidno, da je gospodarsko pametno uporabljati superfosfat za krompir samo do gotove meje, v našem primeru do 5 ali 600 kg na 1 ha. Ako uporabljamo manjšo količino imamo sicer dobiček, a ne najvišji. Ako uporabljamo večjo količino superfosfata, se dobiček manjša, končno bi pa

poponoma zginil ali pa bi imeli še celo očitno zgubo. Zakaj?

Taka je priroda. Ako daste kravi 1 kg otrobi, boste lahko dobili 2 l mleka več, ako pa ji daste dnevno 10 kg, vam ne bo dala 20 l mleka več. Do gotove meje se lahko poveča pridelek in proizvod, višje ne gre in kdor bi silil naprej, bi imel zgubo.

Mogoče pa zemlja shrani redilne snovi za drugo leto?

Pri tomaževi žlindri je že marsikdo opazil, da rodi senožet tudi še v drugem in tretjem letu, nekateri kmetovalci praviyo celo, da še v »sedmem« in »devetem«.

Tudi glede drugih umetnih gnojil in ne samo na senožeti velja isto. Vprašanje je le, v kateri meri.

Kdor je na močvirnato zemljo napeljal mnogo peska iz obcestnih jarkov, je njiyo za vedno zboljšal. Kdor je v težko zemljo podkopal mnogo tropin ali žaganja ali kaj podobnega, je zemljo zrahljal za več let. Kdor je pusto zemljo pognojil izdatno z gnojem iz domačega hleva, je tudi zboljšal zemljo za več let. Kdor je natrosil na svojo zemljo zelo veliko količino umetnih gnojil, se bodo sicer ista še poznala v bodočih letih, a ne v taki meri kot bi odgovarjalo uporabljeni količini.

To pa zato, ker se najrazličnejše snovi umetnih gnojil združijo z zemeljskimi kisljinami. recimo z zemljo sploh, v take snovi, ki niso raztopne in jih rastlina ne more uporabiti. Dejstvo je tudi, da izperejo padavine zelo mnogo redilnih snovi globoko v nižje plasti zemlje, kamor ne morejo prispeti korenine rastlin in si jih ne morejo prilastiti. Izprane snovi so za kmetovalca izgubljene.

Iz tega sledi, da je umestno gnojiti večkrat a v manjši meri, posebno pa z umetnimi gnojili. V raznih koledarjih, priručnikih, vedežih itd. dobimo navadno na

vedene številke, koliko umetnih gnojil naj uporabimo za žito, drevesa, krompir, itd. Vse navedene številke moramo smatirati kot najvišjo količino umetnih gnojil, katero sploh smemo uporabljati. Višje ne smemo iti.

(Sledi razprava o rastlinah in zakonu »minima«.)

### Koristi sejalk

so predvsem sledeče:

1) prihranimo na semenu. Ta prihranek znaša večkrat več kot eno tretjino vsega semena, ki ga drugače vporabimo z ročnim sejanjem. Ta prihranek znaša na vsako njivo okoli 10 kg = 15.— L.

2) seme klije bolj enakomerno, ker pride vse seme v enako globino, ki je za seme primerna;

3) ker je seme vsejano v vrstah, lažje uničimo plevel med vrstami in žito tudi lahko osujemo (delo, ki je prišlo v navado zadnja leta, s čemur se pridelek izdatno poveča);

4) rastline so bolj enakomerno razdeljene po njivi, vsled česar se lahko vse enako razvijajo, deležne so v isti meri zraku, svetlobe in toplote; vse žito istočasno dozori. Redilne snovi v zemlji se enakomerno izrabljajo po celi njivi in tudi pridelek je večji.

Zato pa bi bilo potrebno, da bi tudi pri nas upeljali sejalko povsod tam, kjer je mogoče s sejalko sejati. To pa je mogoče povsod, kjer ni svet preveč strm, in celo tudi tam.

### Orajte v jeseni.

Letos je bilo tako vreme, da je spomladi velika večina kmetovalcev zastala z delom. Ko bi morala biti koroza že davno posejana, še ni bil vsajen krompir. Posledica tega je bila, da je koroza splošno zastala v razvoju in da ni marsikje sploh dozorela ali pa vsaj ne tako, kot bi morala. Kaj moramo ukreniti?

Spomladi imamo vedno dosti opravila, vsemu ne moremo kaj in ako še nagaja vreme, je križ. Zato moramo gledati, da opravimo že v jeseni vsa ona dela, katera opravimo brez škode za prihodnji pridelek. K tem delom spada v prvi vrsti oranje, sicer ne povsod po deželi, a marsikje.

Prednosti jesenskega oranja tičijo v glavnem v sledečih treh točkah:

1) Navadno opravimo eno glavnih spomladnih del, ker nam navadno spomladi ni potrebno preorati one zemlje, ki je bila preorana v jeseni. Ako pa moramo že orati tudi spomladi, gre to delo mnogo hitreje izpod rok. Ako pa je ostala zemlja čez zimo v velikih grudah, bo zadostovalo samo pobrananje ali poravnanje grud zemlje, in njiva bo godna za setev.

2) Z jesenskim oranjem uničimo zelo mnogo plevela, ki v zimskem času zmrzne.

3) Zemlja dobro premrzne, nabere mnogo vlage, dobro se prezrača. Teh stvari naši ljudje navadno ne upoštevajo, a so velevažne v poljedelstvu. Kjer navadno vlada suša, bi bilo jesensko oranje naravnost nujna potreba, ker preorana njiva vsrka v sebe sploh vso vlogo: deževnica gre v nižje plasti zemlje, ker je ne more veter posušiti, sneg ostane med grudami zemlje, ker ga ne more veter odpihati.

Zato pa kmetovalci, ako imate količ kaj prostega časa, preorjite že v jeseni svoje njive.

### Pobelitev zelene (šelne).

Pobeljena zelena ima gotove prednosti, ki jih nima v zelenem stanju. Listi postanejo bolj mehki in se jih zato lahko uživa v svežem stanju kot salato ali pa se jih uloži v jesih. Na trgu se zato pobeljena zelena dražje proda nego zelena v zelenem stanju.

Da postanejo listi zelene beli, postopamo tako kot pri solati endiviji. Najprej moramo liste zvezati v šop. Paziti moramo, da izvršimo to opravilo v suhem vremenu, ko so zrak, zemlja in listi kolikor mogoče suhi. Tako povezano zeleno potem obsujemo z zemljo, in sicer najprej do ene tretjine visokosti, v drugem tednu do polovice, v tretjem pa do vrha, tako, da gledajo iz zemlje samo vršički listov.

Listi pobelijo tekom enega meseca, vsled česar ni potrebno povezati vse zelene v istem času, temveč postopoma, kot jo rabimo.



## Čebelarstvo

*Jesenska opravila v čebelnjaku.*

Letošnje leto se po pravici prišteva h najslabšim letom v čebelarstvu. Rojev pomladi ni bili skoro nič, medu so čebele nabrale komaj za se, tako, da zre čebelar s strahom v bodočnost. Tudi letos se je spričalo, kakor pred vojsko, da so bile čebele same najboljši prerok glede letošnjega donosa. Že meseca maja so metale trote iz panjev, kar se navadno dogaja meseca avgusta. Koj sem rekel, to pomenja skozi in skozi slabo letino za čebelarje. In res čebele so se morale boriti neprestano z deževjem, točo in burjo, vsled tega ni nič čudno, da so mi med ajdovo pašo na Krasu kar dve družini na lakoti počinile. Vendar pravi čebelar ne sme vsled tega poguma zgubiti, čvrsto naj gre na delo.

1. Prvo jesensko opravilo naj bo temeljiti pregled posameznih družin. Natančno naj premoži moč družine, koliko satnikov obsega, ali je matica v redu, ali so satnice zdrave, zapiše naj si, koliko je zaloge medu, pogleda naj tudi, ali je panj potreben popravila.

2. Pri jesenskem pregledovanju naj čebelar zlasti skrbi, da slabiče združi. Močnejše družine manj porabijo živeža in imajo več gorkote, vsled tega se lahko krepkejše branijo proti mrazu. Ne smemo pozabiti, da je mraz največji sovražnik čebel. Letos bo gotovo mnogo čebelarjev obsodilo veliko čebelarških družin k smrti s tem, da jih bodo požvepljali in jim vzeli ostanke medu. Vendar — dasi upoštevamo potrebo čebelarjev, resno svarimo pred žveplanjem čebel, raje naj se čebele iz panjev, katere mislimo škartirati, dodajo drugim panjem, ali pa naj se prodajo.

3. Umni čebelar mora ravno v kritičnih letih, kakor je letošnje, priskočiti na pomoč svojim ljubljankam. Kar jim je narava odrekla, naj jim velikodušno preskrbi. Za vzimljenje so najbolj čebele postrežene z medom, ki pa mora biti od

zdravih čebel. Toda čebelarji bodo letos prisiljeni ves med čebelam pobrati in jih potem založiti ali nakrmiti ali s sladkorjem ali s sirupom, ki si ga oskrbe iz odpadkov sadnih konserv ali sploh od sadja. Glede količine živeža se je računati po obilnosti družin, na srednjo družino se lahko računa povprečno 10 kg za zimo.

4. Ko sem primerjal letos svoje čebele, ki so v Gorici prezimile, z onimi gospoda Žnideršiča, opazil sem, da so v njegovih panjih družine močnejše. Po raznem razmotrivanju sem prišel do zaključka, da prihaja ta razlika od podnebja. V Bistrici namreč je zima bolj ostra kakor v Gorici, tam ostanejo čebele nemotene v panjih, dočim jih v Gorici prijetni zimski in pomladni solnčni dnevi izvablajo v naravo, kjer pa vsled nastopivšega mraza otrpnejo. Prepričan sem, da bi v naših krajih čebele bolje prezimile v kaki hladni kleti ali v temnem hlevu. Zima je pač tudi čebelarjem namenjena za počitek. Tudi prezgodnje nastavljenе zalege pomladi je za čebelarje osodepolno. Poizgubi se namreč vsled vremenskih prememb prav mnogo čebelne energije. Skušnja nas torej uči, da pri nas ni dobro imeti čebel preveč izpostavljenе solncu. Prav je, da se jih zavaruje pred solnčnimi žarki.

5. Pri vzimljanju naj se čebelam pusti na razpolago le vališče in tudi tu naj se kolikor mogoče prostor omeji, da ostanejo čebele bolj skupaj. Zavaruje naj se jih tudi proti prepihu. Vsled tega naj se vse špranje zadelajo, tudi naj se odstrani od čebelnjaka vse, kar bi zamoglo čebele motiti. Slednjič naj čebelar ne pozabi svoje čebelarско orodje lepo očistiti, zlasti trčalnico in posodo za med. To lahko stori z vodo, kateri je pridejal nekaj sode in jajčjih lupin.

Dr. J. Ličan.

		Zadružništvo		
--	--	--------------	--	--

### Nekaj za naše posojilničarje.

Odplačevanje posojil.

Pri raznih posojilnicah opazujemo dejstvo, da članom dovoljujejo posojila, ne da bi poskrbeli, da posojeni denar v čim krajšem roku spet vrnejo. To ni dobro.

Prvič postane denar na ta način negibčen, kar škoduje gospodarstvu. Čim več se denar premeša, tem več koristi ima od njega posojilnica, ki ga posojuje, in tem več ljudi pritegne posojilnica v svoj dobrodejni krog.

Drugič pa je tudi bolj pravično, da uživa kolikor mogoče veliko ljudi ugodnosti, ki jih nudi posojilnica. Saj ni za to ustanovljena, da prejete vloge razdeli med gotove člane in potem zaspi. Kdor si pri posojilnici denar izposodi, mora imeti zavest, da bo moral ta denar čim prej vrniti, da bo posojilnica z istim denarjem še komu drugemu pomagala.

Zato je treba zahtevati od posojilojemalca v vsakem slučaju, da tekom gotovega roka posojilo vrne in najboljše se vrši vračanje v določenih obrokih. Čež 3—4 let bi pa ta rok ne smel trajati nikdar.

Banca d'Italia posojuje proti menicam, ki zapadejo v 4 mesecih. Po preteku te dobe dovoli obnovo menice, če dolžnik plača 10% izposojene svote. Tako je dolžnik primoran, ali plačati celo svoto, ali jo odplačevati vsake štiri mesece v manjših obrokih.

Plačevanje obresti.

V izterjevanju obresti so nekteri voditelji premehki. Poznamo slučaje, da znašajo zaostale obresti kar tretjino danih posojil. Gotovo so tudi slučaji, v katerih je treba z enim ali drugim dolžnikom potrpeti iz posebno tehtnih razlogov. Ali take izjeme ne smejo postati pravilo.

Posojilnica sme posojevati svoj denar le dobrim, vestnim in poštenim gospo-

darjem. Kdor pa redno in vestno svojih obveznosti ne izpolnjuje, ni dober gospodar in takemu posojilnica svojega denarja ne bi smela zaupati.

Po večini pa bomo iz visoke svote za ostalih obresti opravičeno sklepali tudi na nemarnost pri vodstvu posojilnice. Vestno vodstvo bo nadzorovalo, da vsak dolžnik točno plača svoje obresti in bo koj opozorilo takega, ki je s plačevanjem v zastanku. Red pri vodstvu bo uplival na red tudi pri dolžnikih.

Red pa mora biti pri vsaki zadrugi.

**Naše zadruge.**

*Naše posojilnice* se splošno pritožujejo, da ljudje zelo veliko dvigujejo hranilne vloge. Slabo znamenje, a vendar je bilo pri sedanjih gospodarskih razmerah pričakovati. Srečen, kdor ima še kaj prihrankov. Uplivati je treba na vse načine posebno na mladino, da varčuje in privaditi se moramo vsi čim skromnejšemu načinu življenja.

*Naše mlekarne* na Cerkljanskem pridelujejo in prodajajo maslo, cena je še vedno ugodna. Prihodnje leto bo treba pogledati na Tolminsko in Kobariško, da se tudi v teh krajih mlekarne nekoliko bolj oprimejo smotrne prodaje mlečnih izdelkov.

*Konsumne zadruge* v naših Gorah bi rade organizirale skupno nakupovanje blaga. Imele so v ta namen že več sestankov in najbrže se približujejo končni ureditvi tega zelo važnega vprašanja. Dosežejo namreč na ta način ugodne cene nabave na debelo in prihranijo mnogo na vozniinah.

*Čevljarska zadruga* v Mirnu se lepo razvija. Na »Lovski razstavi« je dobila za razstavljene športne čevlje zlato kolajno. Danes ima že 44 komisijonelnih zalog v raznih krajih. Slava njenih trpežnih čevljev je prišla do Rima. Pogaja se z raznimi velikimi tvrdkami za oddajo večjih množin športnih in delavskih čevljev.

*Katoliško tiskovno društvo* si je v zadnjem času opremilo svojo Zadržno tiskarno z najmodernejšimi stroji, ker ni mogla več zmagovati obilnih tiskarskih naročil. Dobila je tudi krasen stavni stroj iz Njujorka v Sev. Ameriki, s katerim je deloma tudi ta številka našega lista stavljena. Mohorjeve knjige tiska že na vso paro, da se jih bodo naročniki letos prav zgodaj veselili.

### Mlekarne in dohodninski davek.

Davčne oblasti zelo neenako postopajo pri odmeri davka na premično premoženje (*ricchezza mobile*) zadržnih mlekarn. Nekatero mlekarne so obdavčene, druge niso, ene več, druge manj. Tudi v ostalih pokrajinah Italije je postopanje zelo neenako, izgleda pa, da se to vprašanje bliža končni rešitvi, in sicer, da bodo mlekarne oproščene tega davka.

Pred kratkim je namreč pokrajinska davčna komisija v Modeni odločila, da so zadržne mlekarne proste davka na premično bogastvo (*ricchezza mobile*), češ, da mlekarne nimajo špekulativnih ciljev in da samo spreminjajo po članih prineseno mleko v mlečne izdelke.

Ta odločitev bo gotovo merodajna

tudi za postopanje davčnih uradov v drugih pokrajinah in dobro bi bilo, da si jo voditelji naših mlekarn zapomnijo.

### Napredek zadržništva v Nemčiji.

Od 1. februarja do 30. junija t. l. je bilo v Nemčiji na novo vpisanih v zadržni register 2091 zadrž, v istem času leta 1924. pa 1811; v tem letu torej 280 več. Največ novoustanovljenih zadrž spada k denarnim zadržam (posojilnicam), in sicer 840, od teh pa 672 z neomejenim jamstvom (rajfajznovke) in 168 z omejenim jamstvom (Schultze-Deitsch). Med ostalimi 1251 zadržami je 275 elektrostrojnih zadrž.

### Zadržno gibanje v Rumuniji.

V zadržnem gibanju zaznamuje Rumunija lep napredek. V l. 1912. je bilo v Rumuniji 774 zadrž z 28.710 člani in 2.253.000 leji glavnice. Iz l. 1923. pa imamo naslednje podatke: Rajfajznovih zadrž je 2690 z 226.350 člani ter z obratnim kapitalom od 70.288.000 lejov in rezervnim kapitalom 13.084.000 ter kulturnim fondom 3.000.000 lejov. V l. 1924. pa je bilo v Rumuniji 3928 zadrž različnih tipov z 290.526 člani in z skupnim kapitalom 142.568.000 lejov.

## Vprašanja in odgovori

*Vprašanje št. 54:* Za napravo cepilne smole vporablja na grmski kmetijski šoli izključno v gozdu nabrano smrekovo smolo, ker se pa te pri nas na Krasu ne dobi povsod, želim zvedeti, če je kurovna kolofonija v kakšnemkoli oziru slabša od smrekove smole.

*Odgovor:* Kolofonija je za napravo cepilnega voska veliko manj vredna kakor smrekova smola, ker cepilni vosek, napravljen s kolofonijo rad popoka.

*Vprašanje št. 55:* Bi li mogoče lahko kje v našem ozemlju dobil drevesca ali vsaj cepiče od jabolčnih vrst: rumeni befler, Jakob Lebel in Johnathan?

*Odgovor:* Rumeni befler je lahko dobiti, Jakob Lebel težje, a Johnathan je na našem ozemlju nepoznan. (Zadnjih dveh vrst nismo mogli najti v nobenem ceniku italijanskih tvrdk in tudi ne na bivšem kmetijskem uradu v Gorici. Ako jih ima kdo čitateljev, naj javi uredništvu).

*Vprašanje št. 56:* Ali je upeljala Nemčija res zelo visoko carino na suhe češplje in kako visoka je?

*Odgovor:* Poizvedeli smo in ugotovili, da znaša nemška carina na 100 kg suhih češpelj 20 mark v zlatu, to je približno 120 naših lir.



**Vprašanje št. 57:** Pri naši mlekarni je bil neki agent in ponujal posnemalnik vrste »Titan«. Kakšen posnemalnik je to?

**Odgovor:** Posnemalnik »Titan« ima redvsem dansko združništvo in so baje dobri. V obratu jih naš urednik še ni videl. (Ako jih je kdo čitateljev videl, naj sporoči.)

**Vprašanje št. 58:** Kako si predstavljate, da bi morala država organizirati uničevanje »tomažina« oziroma »amerikanskega rogovilčka«, kot ste ga »prekrstili«?

**Odgovor:** V istem času bi morali kmetovalci vseh občin njive orleti in plevel pobrati in skupno požgati. Ker se ta plevel širi samo s semenom, bi se to delo moralo izvršiti dvakrat v letu skozi par let in plevla ne bi bilo več.

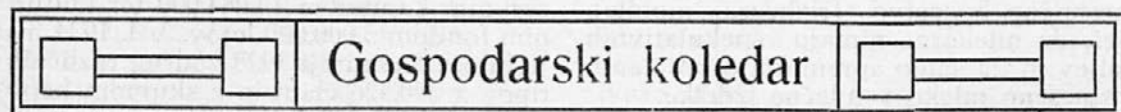
**Vprašanje št. 59:** Moji prašiči mi uničujejo vse lesene stvari v svinjaku. Grižejo in grizejo, dokler ni vse k vragu. Kaj naj napravim?

**Odgovor:** Vzrok, da prašiči grizejo lesene predmete v svinjaku, tiči v pomanjkanju rudninskih snovi v krmi (takih snovi, iz katerih so zgrajene kosti. Take prašiče morate ozdraviti, ker trpe na mehkokostnosti. Kako se ozdravi, gotovo veste. Potrebno je pomešati dnevno po eno žličico klajnega apna med krmo.

Najbrž držite Vaše prašiče tudi vedno zaprte v hlevu in jih zelo malo puščate na prosto, kjer bi lahko rili. Spuščajte prašiče na prosto, ker to jim bo koristilo v marsikaterem oziru.

**Vprašanje št. 60:** Jazbec mi je napravil na koruzi ogromno škodo. Ali je lovec odgovoren za to.

**Odgovor:** Ne! Jazbec je prosta lovna žival, to se pravi, ubije ga lahko vsakdo. Pa pravijo tudi nekateri, da jazbec ne napravi kmetu toliko škode kot koristi, ker obstoja njegova hrana predvsem iz poljskih miši, (ista »štoria« kot s kromtom).



### Kmetovalec v oktobru.

Na njivi imamo še koruzo, ki bo letos marsikje slabo dozorela. Pomagati ji mnogo ne moremo, razen da jo dobro posušimo, ko smo jo pobrali. Sušiti jo moramo na prepihu, ker drugače je sploh ne bomo mogli posušiti.

Letos je zelo važno, da odberemo že na njivi one klase, ki naj nam služijo drugo leto za seme. Poleg na kakovost klasov moramo gledati tudi na zrelost, ker moramo odbrati samo dobro zrele klase.

V tem mesecu sejemo zimska žita povsod tam, kjer še niso posejana. Žitom moramo gnojiti kolikor mogoče z umetnimi gnojili, predvsem pa s superfosfatom, katerega podkopljemo pred setvijo.

Zelo važno je, da skrbimo za razkuženje žitnega semena od kali sneti, kar dosežemo z namakanjem semena v 2 do

3% raztopini modre galice. Proti sneti se moramo boriti pri setvi, poznejša borba je prepozna.

Na njivi ostala zelenjava naj ne bo zaraščena s plevelom, katerega jo moramo oprostiti, zelenjavo nekoliko okopati in v toplejšem delu dežele ji lahko še pognojimo z razredčeno gnojnico.

**Na senožeti.** Ako smo otavo pokosili, nimamo na senožeti drugega dela, kot da senožet oprostimo trnja in kamnja ter da jo pognojimo. Za gnojenje s tomaževo žlindro in s kalijevo soljo je sedaj najprimernejši čas.

**V vinogradu** se izvrši v tem mesecu najprijetnejše delo, in to je trgatvev. Žalibog ne bodo vsi tega dela enako veseli.

Pri trgatvi moramo postopati tako, kot je bilo pisano v zadnji št. Gospodarskega lista, predvsem pa moramo zbrati vse gnile in vse zelene jagode, ker pred-

vsem te so vzrok, da se vino dolgo ne učisti in da je podvrženo porujavenju.

Bilo bi preveč zahtevati, da bi naši vinogradniki poškopili trte po izvršeni trgavi, kot to delajo v mnogih pokrajinah Francije.

V *sadovnjaku* je sadje večinoma pozbrano. Sedaj moramo misliti na prečiščanje sadnega drevja, odstranitev suhih in polomljenih vej ter na nasaditev mladega sadnega drevja. Izvršimo to opravilo raje v jeseni, kot spomladi, ker spomladi bomo itak imeli dovolj dela.

Z našim sadjarstvom bo malo napredka, dokler se ne bomo borili proti najrazličnejšim sadnim škodljivcem. Predvsem moramo odstraniti izpod drevja vse piškavo in plesnivo sadje ter ga prekuhati in pokrmiti prašičem, ali pa vreči v ogenj. Vsemu sadnemu drevju moramo nadeiti pasove z lepilom, ki pa naj bo vedno sveže.

Vse odpadlo listje izpod sadnega drevja moramo zbrati in odstraniti. Naši ljudje uporabljajo to listje kot steljo za gnoj, dočim ga bi morali pravilno sežgati, ker na listih prezime najrazličnejše glivične bolezni.

V *vrtu*: Solato endivijo moramo povezati, ravnotako tudi zeleno (šelen). Pobratimo zelene paradižnike in jih deti v jesih. Isto naredimo tudi s papriko.

Ako imamo v vrtu še nedavno vsejano zelenjavo, jo pokrijemo ob nastopu mraza s kosmatimi vejami ali listjem. Vsa zemlja, ki ni pod zelenjavo, naj bo prekopana in naj prezimi v grudah.

Jesenski čas je tudi najugodnejši čas za pognojenje vrta s hlevskim gnojem. Vrtne rastline se morajo hitro razvijati, kar pa je samo takrat mogoče, ko dobe v zemlji že pripravljeno redilno snov. Domači gnoj pa ne nudi takoj redilne snovi, vsled česar je potrebno, da pride v zemljo mnogo prej, kot kaj zasadimo. Najugodnejši čas za gnojenje z domačim gnojem je sedaj.

V *hlevu*. Kdor še ni uredil hleva za prezimitev, naj to stori čimprej. Najprej naj hlev pošteno prečisti in razkuži s posebnim mlekom. Tudi po podu moramo raztresti nekaj apnenega

prahu, ki bo uničil obilico bolezenskih kali. Ko je hlev dobro osnažen, moramo dobro pregledati zidove in zamašiti vse špranje, da ne bo v hlevu prepriha, ker kot škodi preprihi človeku, tako škodi tudi živalim.

Poleg suhe krme naj dobiva živina vedno tudi nekoliko sveže, ako ne drugega, vsaj kakšno peso ali repo. Kdor pa krmi mnogo teh krmil, naj da živini dnevno eno žlico klajnega apna.

V *kleti* je že vse pripravljeno, da sprejme sladko kapljico. Klet je prečiščena, osnažena, odstranjen je krompir, repa in vse ono kar ne spada v klet. Margari, da bi bilo povsod tako, a ni.

Kako naj se ravna z nabranim grozdjem, da dobimo dobro vinsko kapljico, smo opisali v septembrovi številki *Gospodarskega lista*. Kako se ravna z novim vinom, čitamo v *notranjosti lista*. Ukrenimo tako.

*Na domu* bomo imeli v tem mesecu zbrane glavne pridelke, ki pa marsikje ne bodo zadostovali niti do Velike noči.

Paziti moramo, da se nam koruza dobro presuši, krompir moramo večkrat pregledati in ga prebrati, da ne bo gnili okužil zdravega. Za zimo si moramo prihraniti nekoliko sadja, za katero so posebno hvaležni otroci.

### Tople grede iz betona.

Vrtnarji ne morejo izhajati brez toplih gred (konzerv). Gotovo najtrpežnejše tople grede si napravimo iz betona; te pa imajo to veliko slabo lastnost, da se zelo ohladi. Vsled tega bi morale biti tople grede iz betona obsute z gnojem ali vsaj z zemljo.

### Senožeti v njivo

preorjemo v jeseni, da zemlja dobro premrzne in da zmrzne tudi vsa trava, ki bi drugače bila nadležna plevel, ako bi preorali senožet spomladi.

### Globoko oranje uničuje plevel.

Plevel je kmetovalčev hud sovražnik, katerega je potrebno uničevati. Različne vrste plevela uničujemo na različne načine, globoko oranje pa uniči skoraj vsak plevel. Seveda se mora oranje izvršiti v jeseni.

## Tržni pregled

**Žita:** Cena domače italijanske in ameriške pšenice se na italijanskih trgih v zadnjem mesecu ni spremenila. V Italiji je v zadnjem času vse polno ponudb ruske pšenice, ki je, kot je razvidno iz cen v Milanu sicer dražja nego domača, katero štiti carina od 40 L za q, a za mnogo cenejša nego ameriška. Izgleda, da je začelo rusko žito zopet igrati važno vlogo in da se bliža vplivu, ki ga je imelo pred vojno.

Dne 3. oktobra so bile ugotovljene v Milanu sledeče cene:

domača pšenica	L 179 do 182
amerikanska pšenica	L 210 do 214
ruska pšenica	L 190 do 192
nova koruza	L 115 do 122
oves	L 132 do 140
rž	L 130 do 135
ječmen	L 140 do 150
	Moke:
00	L 287 do 295
0	L 260 do 265
1	L 138 do 145
koruzna	L 138 do 145

Cena jugoslovanske koruze je različna. Stara koruza stane približno 108 L franko Postojna ali Podbrdo, nova umetno sušena okoli 90 L, nova, a ne zamčena, okoli 80 L, nova v klasih pa okoli 65 L za 100 kg. V omenjenih cenah ni upoštevana carina in ne vreče.

**Živina:** Cena živini je padla. Debeli prašiči (180 kg) so se prodajali dne 3. oktobra v Milanu po ceni 8.80 L za kg žive teže, in po 10.15 L za kg mrtve teže.

**Krma:** Seno se drži v ceni in stane pri nas (Gorica, Videm, Trst) 25 do 35 L za 100 kg, slama pa 15 do 20 L. Otrobi stanejo na debelo 108 do 118 L, oljnate tropine pa okoli 145 do 150.— L.

**Mlečni izdelki:** Maslo ima ceno od 15 do 22 L za kg, sir pa pri nas okoli 9.— L. V Tridentu je bil prodan planinski sir po 8.— L, v Bergamo po 7.— L, v lom-

bardski nižini pa stane eksportni sir (3 mesece star) najmanj 11.— L.

**Vino:** Pri nas je ostalo zelo malo neprodanega starega vina, mogoče niti 1000 hl, in enako sliko nudijo tudi ostale pokrajine kraljestva. Trenotno sploh ni mogoče govoriti o vinski kupčiji. V Italiji je zelo živa trgovina z grozdem, ker tam kupujejo veliki trgovci navadno grozdje in napravijo sami vino. Cene so zelo različne, v splošnem pa se sučejo okoli 100 do 140 L za 100 kg, kar kaže precej višje cene vina, kot lansko leto.

**Umetna gnojila:** Vse cene umetnih gnojil se drže na precej visoki stopinji, razen cena čilskega solitra, katerega se pa sedaj malo rabi. Cena čilskega solitra je padla vsled zboljšanja italijanske valute napram angleški šterlini, v šterlinah je pa cena ostala ista. Tomaževa žindra je v zadnjem času prej zrastle v ceni kot padla, kar ni bilo vsled porasta lire pričakovati. Tvornice superfosfata so se združile v trust, ki določa enotno ceno, ki je letos višja nego lani.

Zadružna Zveza v Gorici prodaja na drobno 18% žindro po 60.— L, 15% superfosfat pa po 35.— L. Za večje količine ali celo vagone so seveda cene za mnogo nižje.

### Sadna letina v Švici.

Po vesteh iz Kmetijskega tajništva v Zurigu je bila letos v Švici izredno slaba letina sadja. Pridelek hrušk dosega komaj eno petino, pridelek jabolk pa dve petini srednje letine. Letošnja letina je najslabša od l. 1913. naprej. Umevno je, da so vsled slabe letine porastle cene sadju in danes stanejo srednja namizna jabolka 40 do 60 frankov za 100 kg, kar pomeni 2 do 3 L kg.

V Švici predelajo zelo mnogo jabolk in hrušk v sadni mošt, katerega pa bo letos malo, vsled česar se predvideva, da bo porastel konsum vina in pive.



## Gospodarski drobiž in razno

### Ribolovne pravice v naših pokrajinah.

S kr. ukazom z dne 26. februarja 1925 št. 767 je bilo raztegnjeno na naše pokrajine glede ribolova v sladkih vodah enotno besedilo italijanskega ribolovnega zakona z dne 24. marca 1921 št. 312 in sledeči zakoni z dne 21. 10. 1923 št. 2462 in 2796 in z dne 23. 5. 1924 št. 921.

Najvažnejše določbe teh zakonov bodo zanimale lastnike izključnih ribolovnih pravic in ribičev, bodisi poklicnih ali diletantov. Določbe so sledeče:

1. Kdorkoli lovi ribe v javnih ali zasebnih vodah z namenom, da blago prodaja ali odstopa drugim proti katerikoli odškodnini, kdor lovi ribe za račun tretjih in dobiva za to nagrado kateresikoli vrste, se smatra za poklicnega ribiča in mora biti vpisan v poseben register pri prefekturi ali podprefekturi, v katere omočju se nahaja bivališče ribiča.

V tem registru mora biti vpisana tudi oseba, ki se sicer ne peča s poklicnim ribolovom in ki ne prodaja ali drugače odstopa proizvoda ribolova, ki pa namerava s čolnom ali z brega ali s kakšno drugo pripravo loviti ribe v javnih ali v onih zasebnih vodah, ki se stekajo v javne.

Prefektura in podprefektura morajo imeti dva seznama, enega za poklicne, drugega za nepoklicne ribiče. Po vpisu mora prefektura oziroma podprefektura izdati vprašalcem posebno legitimacijo (stroške nosi ribič), v kateri mora biti navedeno, ali je ribič poklicni ali diletant. Vsi ribiči morajo imeti med lovom pri sebi svoje ribolovne izkaznice. Niso izvzeti tudi oni, ki imajo pravico do zasebnega ribolova. Izkaznica ima veljavo samo za dotično koledarsko leto, v katerem je bila izdana. Izkaznica za poklicne ribiče stane 10 L, za diletante pa 20 L.

2. Do 2. decembra 1925 morajo vsi lastniki izključnih ribolovnih pravic ob rekah in jezerih prositi prefekturo ali podprefekturo, da jim to pravico priznajo. Prošnji morajo predložiti:

a) načrt vodnega toka, v katerem imajo izključno ribolovno pravico; iz načrta bodi tudi razvidna meja teh pravic;

b) listine, iz katerih izvira izključna lastninska pravica (vknjižba, kupna pogodba itd.).

c) ako nimajo drugih dokazilnih listin, naj predložijo posebno izjavo, ki naj bo sestavljena pred notarjem ali pred županom ali župani onih občin, kjer se nahaja voda, ob kateri imajo izključne ribolovne pravice. Izjavo naj podpišejo oni, ki jo izda in štiri priče. Iz izjave mora biti razvidno, da je imel prosilec skozi 30 let nemoteno izključno ribolovno pravico.

3. Vsi predpisi glede prepovedanega ribolovnega orodja in načina ribolova, kakor tudi varstveni časi, določeni od bivših avstrijskih oblasti ostanejo tudi nadalje v veljavi, dokler ne bodo nadomeščeni z drugimi pravilniki.

Ako potrebujejo ribiči na Goriškem kakšnih pojasnil, se lahko za ista obrnejo na podpravnateljstvo Urada za potovalni kmetijski pouk v Gorici (via Trieste 43). — (Po ital. izvorniku priredil urednik.)

Dr. T.

### Kje popijejo največ vina?

Največ vina popijejo na Francoskem, kjer je bilo v dobi od 1. oktobra 1924. do 31. julija 1925. obdavčenega z užitninino nič manj kot 41.157.964 hl vina. To pomeni, da je vsak Francoz (všteti so novorojenčki, otroci, starčki, ženske in sploh vsi) popil v dobi 10ih mesecev nič manj kot nad 100 l vina.

Kje pa popijejo pri nas največ vina? Nedavno je umrl v Avberju na Krasu nek star kmetovalec, ki je popil od svojega 20ega leta naprej dnevno najmanj 2 l terana. V splošnem pa pri nas ne pijejo največ tam, kjer trta rodi, temveč v naših Gorah, in najbrž prvači v tem oziru Cerkljansko.

# Praktična Poljodjelska Škola

(s osobitim obzirom na voćarstvo)

## PAZIN (Istra)

# OGLAS UPISIVANJA

Praktična poljodjelska škola u Pazinu, s osobitim smjerom na voćarstvo, koja je osnovana za mladiće, koji žele naučiti u kratkoj teoriji sa potrebitom praksom, kako se imaju obradivati polja, započet će u prvoj polovici budućeg mjeseca novembra, u raširenim novim zgradama i bogatijim sredstvima, kao dobro providjenom stajom sa priključenom potpuno modernom mljekarnom, prostranim lokalom za gojenje svilaca, novim pčelinjakom sa laboratorijem, konobom, intenzivnim nasadima voćaka u svim formama, vinogradima, razsadnicama itd. šestu godinu svog opstanka: a ta je ujedno i druga u novom razdoblju, budući da je Ministarstvo za nacionalnu ekonomiju priznalo njezinu praktičnu vrijednost za poljodjelstvo Julijske Krajinne, pa je zato odlučilo, da se pod njegovim visokim pokroviteljstvom ustanovi kao samostalno juridičko tijelo, komu je ujedno dalo obilnih sredstava za postignuće konačnog cilja.

Redoviti naučni tečaj traje cijelu gospodarsku godinu, od novembra do slijedećeg oktobra, s praznicima, koji su ograničeni samo na mjesec august. Koncem školske godine i nakon položenog ispita davat će se svjedodžba o polasku i uspjehu.

Svi mladići, čije obitelji nijesu iz Pazina, moraju stanovati u zavodu. Oni, koji stanuju kod roditelja, podvrženi su glade školske obuke, rada i učenja istoj disciplini kao i oni, koji stanuju u zavodu. Isto vrijedi za slušatelje i praktikante.

Za unutrašnje učenike ima raspoloživih 30 mjesta i to:

a) 12 besplatnih;

b) 18 plaćujućih (90 Lira mjesečno unapred plativih).

Primaju se u školu na temelju prijemnog ispita samo seljački sinovi Julijske Krajinne koji su svršili pučku školu i nastupili 16 (šestnaestu) godinu života, a nijesu prekoračili 18 (osamnaestu). Topogledne iznimke bit će dozvoljene samo u određenim posebnim slučajevima. Za izvanjske učenike, za praktikante i slušatelje, ne dodje u obzir granica starosti samo da su navršili 16 godinu.

Oni, koji se žele upisati, moraju podnijeti molbu što prije u nikako poslije 25 oktobra tek. godine (radi naraštajućeg broja molbi preporuča se da se čim prije podnesu) na »Ravnateljstvo Praktične poljodjelske škole u Pazinu — Istra«.

Molba mora biti potpisana od načelnika vlastite općine, te mora imati slijedeće priloge:

1. Svjedodžbu otpustnicu iz pučke škole;

2. Svjedodžbu pripadnosti kojoj općini Julijske Krajinne;

3. Krstni list iz kojega proizlazi, da je molitelj nastupio 16 godinu života, a nije prekoračio 18;

4. Svjedodžbu o zdravom tjelesnom razvitku, ispostavljenu pred malo vremena u ovoj godini;

5. Svjedodžbu dobrog čudorednog i političkog ponašanja;

6. Svjedodžbu siromaštva samo oni, koji moli za besplatno mjesto.

Oni, koji budu primljeni u školu, morat će uplatiti unaprijed u dva polugodišnja obroka svotu od Lira 100 kao pristojbinu za nabavu vlastitih školskih potreština (pisanki, knjiga itd.) te za orudje za cijepjenje i obrezivanje, koje će stvari pripadati učeniku i nakon što bude dovršio školu.

Svaki pitomac imati će stan i hranu u zavodu i mora biti preskrbljen sa potrebitim odjelom i rubljem barem za jednokratnu promjenu u osim toga mora donijeti sobom barem: dva para plahta (lancuna), dvije ponjave, jedan prošivan pokrivač (koltra), dve prevlake za jastuke i četiri ručnika.

Oni, koji budu primljeni, dobit će na vrijeme poziv da dođu u školu.

OD RAVNATELJSTVA PRAKTIČNE POLJODJELJSKE ŠKOLE

PAZIN (ISTRIA)

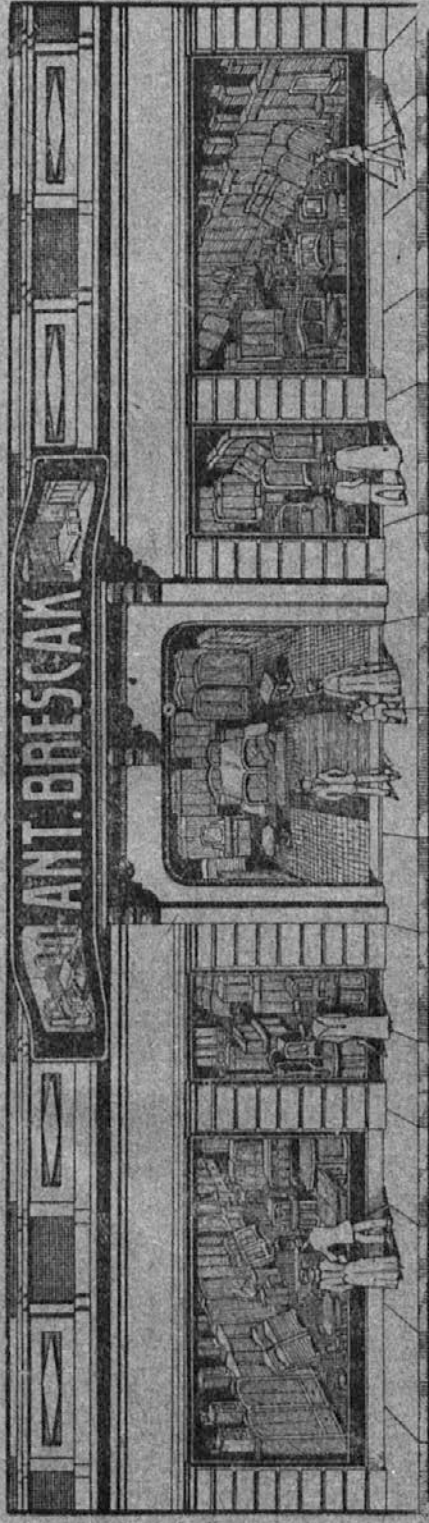
Pazin, mjeseca augusta 1925.

Ravnatelj:

Profesor TRAVAINI.

OPASKA — Predavanja, koja se drže kroz školsku godinu po 24 sata na tjedan, sadržavaju slijedeće predmete: a) voćarstvo i pomologiju, poljodjelstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, vrtlarstvo, pčelarstvo i svilogojstvo, živinogojstvo i mljekarstvo, gojenje kunića i peradi, šumarstvo i gospodarsko knjigovodstvo; b) temeljne nauke iz prirodnih znanosti (bilinstva, kemije, fizike i životinjstva); c) opću naobrazbu (jezik, računstvo, zemljemjerstvo, zemljopis, povjest) i moralni uzgoj (poučavanje vjeronauka).

Učiteljski zbor sačinjavaju: Ravnatelj zavoda, nastavnici za živinogojstvo, za predmete opće izobrazbe učitelji za praktične radnje i svećenik za poučavanje vjeronauka.



**Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje.**

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in tovarno s pohištvom

# Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,  
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

**Gorica, Via Carducci 14.**



## Umetna gnojila:

Tomaževo žlindro  
Superfosfat  
Kalijevo sol  
Čilski soliter  
Zvepleno-kisli amonijak  
Kalcijev cianamid  
Modro galico  
Žveplo  
Seme ajde in druga žitna semena

naročite in dobite pri

# Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Verdi 37, telefon 283

## Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami  
Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami  
Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami  
Domači živinozdravnik  
Domači zdravnik  
Nasveti za hišo in dom  
Naše gobe  
Reja domačih zajcev  
Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razglednice itd. itd. dobite pri

# Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)